

Mitä mielessä?

Mitkä ovat sinua askarruttavia kysymyksiä osaamisperustaisuuteen liittyen?

- Kertokaa niistä toisillenne 2-3 hengen ryhmissä
- Lähettäkää kaikki ryhmänne kysymykset seinälle (yksi kysymys kerrallaan):

padlet.com/mira_e_valkonen/rnknlnr56683

Salasana: osaamisperustaisuus

#korkeakoulutus #ops #osaaminen

Mistä
osaamisperustaisessa
opetussuunnitelmassa
on kyse?

FT, dosentti Johanna Annala
Yliopistonlehtori
Tampereen yliopisto

FT Harri Kukkonen
Yliopettaja
Tampereen ammattikorkeakoulu

Mikä on tehtävämme?

Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on

- 1) antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin,
- 2) tukea yksilön ammatillista kasvua ja
- 3) Harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä sekä taiteellista toimintaa.

Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulujen tulee edistää elinikäistä oppimista.

(AMK laki 2003, 4§)

Yliopistojen tehtävänä on

- 1) edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä,
- 2) antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta sekä
- 3) kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa.

Tehtäviään hoitaessaan yliopistojen tulee edistää elinikäistä oppimista, toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

(Yliopistolaki 2009, 2 §)

Osaamisperustaisuus uudessa yliopistossa

”Opetussuunnitelmassa kuvataan se osaaminen, jonka opiskelija saavuttaa suoritettuaan tutkintoon kuuluvat opinnot.”

”Opetussuunnitelmissa määritellään **tutkinto-ohjelmien, opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen osaamistavoitteet: millaisia tietoja, taitoja, eettisiä valmiuksia ja asenteita opiskelijoissa odotetaan kehittyvän tutkinnon eri vaiheissa.** Samalla opiskelijoiden oppimista arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Tutkinto-ohjelmat määrittelevät osaamistavoitteet tieteenalojen, työelämän ja yliopiston strategian lähtökohdista hyödyntäen järjestelmällisesti oppimisesta, opetuksesta ja sidosryhmiltä kerättyä palautetta.”

(Opetussuunnitelmien ja opetustarjonnan valmistelu- ja hyväksymisprosessi Tampereen yliopistossa, koskee TaY & TTY prosessia; TAMK ei muutoksia entiseen; OPS-työn tuki -projekti, luonnos 23.3.2018)

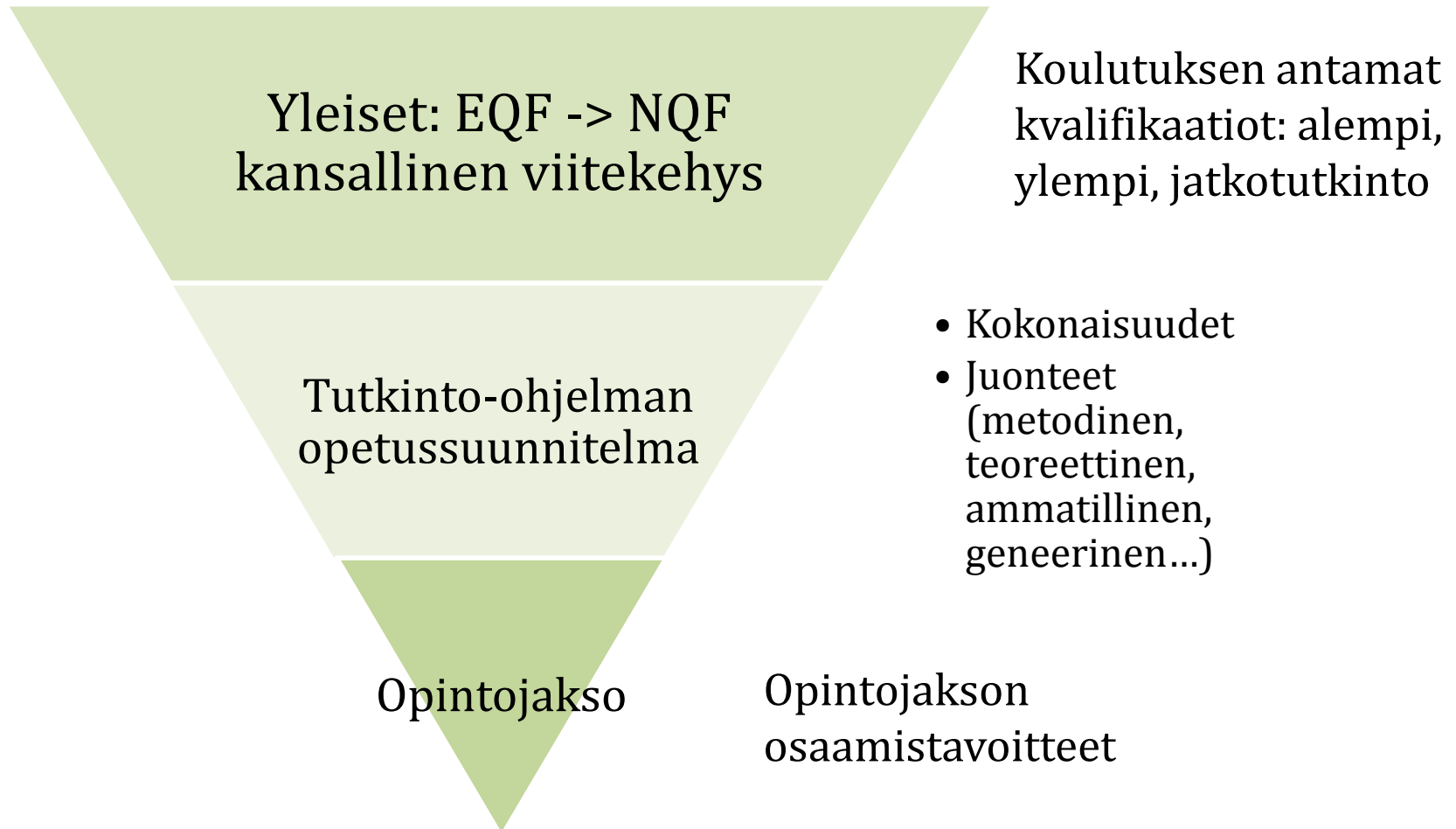
Osaamisen tausta

- Käsite aiemmin ammatillisessa koulutuksessa: osaaminen on sitä mitä ihmiset *osaavat tehdä* ennemmin kuin sitä mitä he *tietävät* (UDACE 1989) -> **suppea tulkinta**
- Korkeakoulutuksen yhteydessä osaamisen käsitettä käytetään viitattaessa
 - oppimistuloksiin (learning outcome)
 - tietoon (knowledge)
 - taitoon (skill)
 - pätevyyteen (competence)

--> käsitteistö ristiriitaista ja sekavaa!

Osaamisperustaisuuden tasot

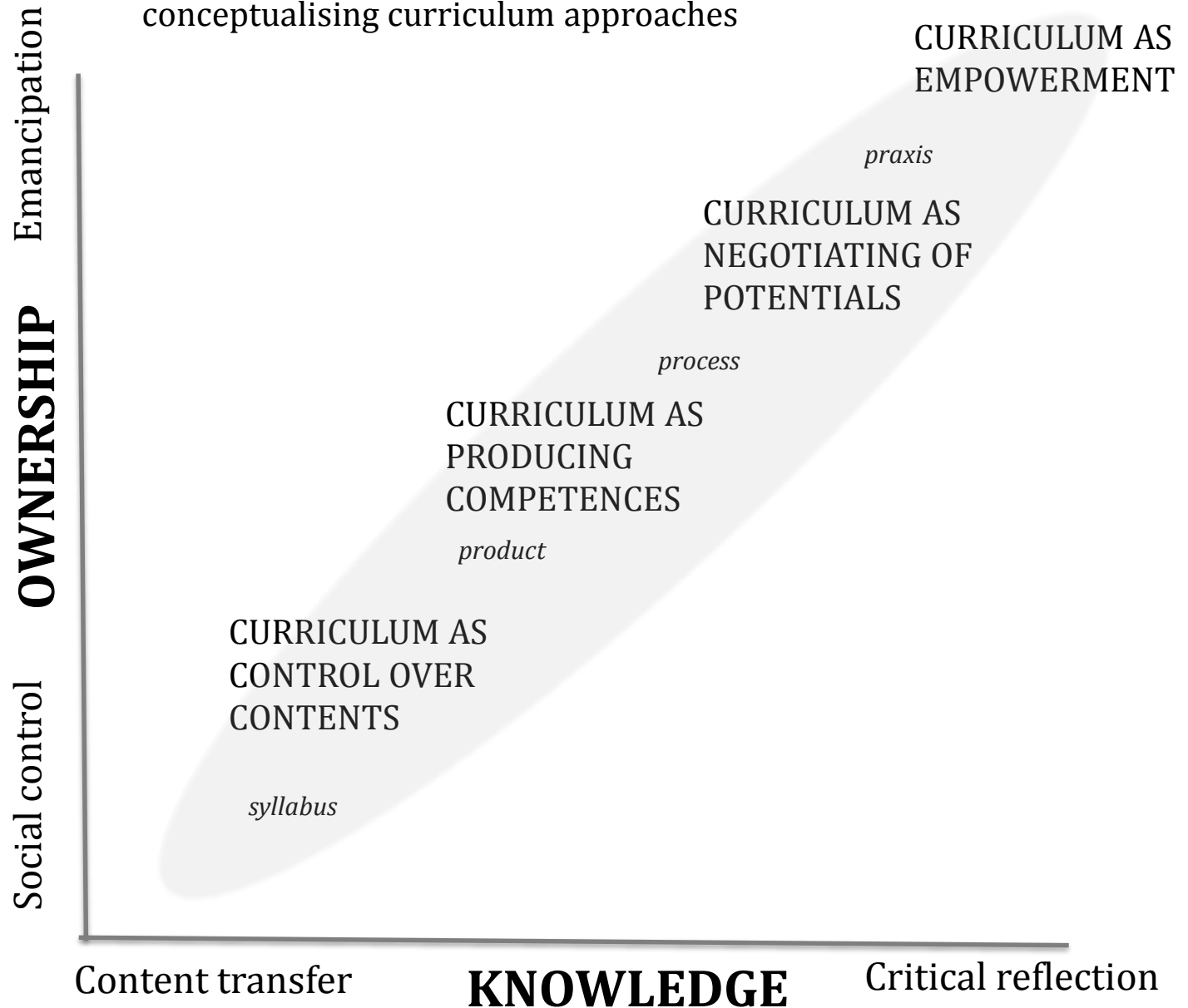
Opetussuunnitelmatyön haasteena on se, miten opetussuunnitelmaan saadaan rakennettua ja kuvattua tavoitteet opiskelijan osaamisen syvenemisen ja kumuloitumisen näkökulmasta opintojen eri vaiheissa ja yli opintojaksorajojen

→ edellyttää etenemistä **isosta pieneen**,
kokonaisuuksista osiin

→ edellyttää **yhteistyötä** yli opintojaksorajojen niin että tutkinnosta tulee kokonaisuutena looginen

→ edellyttää **rajanylityksiä** (opetus/tutkimus/hallinto/korkeakoulu/maailma) tai vähintään tietoisuutta siitä, mitä muualla tapahtuu

Figure 1. Framework for conceptualising curriculum approaches

Osaamistavoitteiden monitasoisuus

Tiedollinen (knowledge) ulottuvuus	Kognitiivinen (cognitive) ulottuvuus					
	muistaa	ymmärtää	soveltaa	analysoida	arvioida	luoda
Faktuaalinen tieto						
Käsitteellinen tieto						
Proseduraalinen tieto / taidot						
Intuitiivinen, äänetön tieto						
Metakognitiivinen, reflektiivinen tieto						

(Knight 2007; Krathwohl 2002; Tynjälä 2004)

Ennen

Sähkötekniikka, mekaniikan opintojakso

Opiskelija kehittää teknillis-tieteellistä ajattelutapaansa, osaa ilmiöiden luonnontieteellistä analyysiä sekä perusteorioiden soveltamista kappaleiden liiketilan käsittelyyn ja hallitsee suureiden ja yksiköiden käytön. Opiskelija tuntee erilaisten laitteiden ja koneiden toimintaperiaatteiden taustalla olevia fysikaalisia lainalaisuuksia.

Opiskelija osaa esittää ongelmiin perusteltuja ratkaisuja.

Opintojakso arvioidaan asteikolla 0-5. Arvosana määräytyy tentistä ja kotitehtävistä saatavien pisteiden yhteismäärästä. Tentistä voi saada 30 pistettä.

Kotitehtävapistettä saa seuraavasti:
90 % = 6 p 80 % = 5 p 70 % = 4 p 60 % = 3 p 50 % = 2 p 40 % = 1 p

Opintojakson läpipääsypisteraja on 12 pistettä, jotka voi kerätä kotitehtävistä ja tentistä.

Opintojaksolla ei ole läsnäolopakkoa, vaikka osallistujista pidetäänkin päiväkirjaa.

Jälkeen

Sähkötekniikka, mekaniikan opintojakso

Opiskelija osaa:

- käyttää suureita ja yksiköitä,
- mekaniikan peruslait ja soveltaa niitä ilmiöiden tarkasteluun,
- pelkistää mekaniikkaan liittyvän ongelman suureiksi ja niiden välisiksi lainalaisuuksiksi,
- perustella ratkaisunsa ja valitsemansa menetelmän teknillis-luonnontieteellisistä lähtökohdista käsin ja
- tuottaa ja tulkita graafisia esityksiä.

TYYDYTTÄVÄ

Opiskelija osaa käyttää ilmiöitä kuvaavia suureita ja yksiköitä, osaa analysoida ilmiöitä kvalitatiivisesti ja ratkaista yksinkertaisia sovelluksia, jotka ovat esitettyjen esimerkkien kaltaisia.

HYVÄ

Edellisen lisäksi opiskelija osaa soveltaa mekaniikan peruslakeja uusiin tilanteisiin ja osaa perustella ratkaisut.

KIITETTÄVÄ

Edellisen lisäksi opiskelijalla on kokonaisvaltainen käsitys mekaniikan peruslaeista ja niiden käytöstä ongelmien ratkaisuun sekä sujuva taito analysoida ongelmia ja perustella valitut ratkaisut.

Tekstianalyysi, kirjallisuustieteen opintojakso

Opiskelija

- 1) *osaa analysoida ja tulkita* erilaisia tekstejä *hyödyntäen* kirjallisuustieteen teoreettista, metodista ja tiedollista sisältöä;
- 2) *tuntee* tekstianalyysin keskeiset periaatteet ja käsitteet; ja
- 3) *osaa soveltaa* kirjallisuustieteellisiä kysymyksenasetteluita sekä kirjallisten että muiden tekstien analysoinnissa ja tulkinnassa.

- *Esirakenteinen taso (1)*: Opiskelija tunnistaa tekstianalyysin periaatteita ja käsitteitä, mutta ei kykene soveltamaan niitä käytännössä tai soveltaminen on irrallista. Opiskelija ei kykene kirjallisuustieteelliseen kysymyksenasetteluun eikä pysty hyödyntämään kirjallisuustieteen teoreettista, metodista tai tiedollista sisältöä johdonmukaisesti tai mielekkäästi.
- *Yksistruktuurinen taso (2)*: Opiskelija tunnistaa ja osaa soveltaa yksittäisiä tekstianalyysin periaatteita ja käsitteitä, mutta ei tunnista niiden välisiä yhteyksiä tai suhteita. Opiskelija pystyy kirjallisuustieteellisen kysymyksenasettelun laatimiseen, mutta kysymyksenasettelu sekä tekstianalyysissä käytetyt teoreettiset, metodiset ja tiedolliset ratkaisut ovat yksiulotteisia ja -puolisia.
- *Monistruktuurinen taso (3)*: Opiskelija tunnistaa ja osaa soveltaa tekstianalyysin periaatteita ja käsitteitä sekä määrittellä ne. Tekstianalyysin lähtökohdaksi valittu kysymyksenasettelu on kirjallisuustieteellinen, ja analyysissä käytetyt teoreettiset, metodiset ja tiedolliset sisällöt ja ratkaisut tukevat analyysiä mielekkäästi ja monipuolisesti.
- *Relationaalinen taso (4)*: Opiskelija tunnistaa ja osaa soveltaa tekstianalyysin periaatteita ja käsitteitä sekä suhteuttaa niitä toisiinsa. Tekstianalyysin lähtökohdaksi valittu kysymyksenasettelu on kirjallisuustieteellinen, ja analyysissä käytetyt teoreettiset, metodiset ja tiedolliset sisällöt ja ratkaisut tukevat analyysiä mielekkäästi ja monipuolisesti sekä toimivat hyvin suhteessa toisiinsa ja tutkimuskohteeseen.
- *Laaja abstrakti taso (5)*: Kuten relationaalisella tasolla, mutta lisäksi opiskelija kykenee uuttamaan analyysistään ja oppimastaan abstrakteja ja yleistettävissä olevia huomioita sekä reflektoimaan omaa toimintaansa ja oppimistaan monipuolisesti ja käsitteellistä muutosta osoittaen.

Kaksi lähestymistapaa osaamiseen

Lineaarinen 'competence'
– taidot, standardit,
'oikeat' vastaukset,
tullaan valmiiksi - ainakin
osittain?

Dynaaminen 'competency' –
luovutaan valmistumisen
ajatuksesta; edistetään
valmiuksia elinikäiseen
oppimiseen, analyyttiseen
ajatteluun ja potentiaalien
käyttöönottoon (tiedolliset,
taidolliset, asenteelliset,
eettiset)

(Mäkinen & Annala 2010; 2012)

- *”Ylimmässä opetuksessa” ei siis ole kyse tietojen ja taitopakettien omaksumisesta, vaan myös vaikeasti havaittavasta, pidemmän ajan kuluessa kertyvästä osaamisesta:*

tieteellinen ajattelu, looginen päättely, täsmällinen argumentointi, isojen kokonaisuuksien hahmottaminen, sinnikkyys, ajankäytön hallinta, strateginen toiminta,...

KNOWING – ACTING – BEING (Barnett & Coate 2005)